

УТВЪРДИЛ:

Декан

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: *Факултет по славянски филологии*

Специалност: *„Балканистика“*

СЛЛ	1	0	0	1	0	6	1	7
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

Бакалавърска програма: *„Балканистика“*

СЛЛ	1	0	0	1	0	6	1	7
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

Ф	3	0	9
---	---	---	---

ИСТОРИЯ НА ВИЗАНТИЯ

Преподавател: проф. д-р Румен Живков Бояджиев (СУ-ЦСВП „Проф. Иван Дуйчев“)

Асистент: ХХХ

Учебна заетост					
Аудиторна			Извънаудиторна		
Форма	Хорариум	ЕСТК	Форма	Хорариум	ЕСТК
Лекции	30 часа	1	Реферат		
Семинари	х		Доклад		
Упражнения	х		Научно есе		
			Курсов учебен проект		
			Учебна екскурзия		
			Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30 часа	1
ОБЩА ЗАЕТОСТ				60	
Кредити аудиторна заетост				1	

Кредити извънаудиторна заетост	1
ОБЩО ЕКСТ	2

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Work Shops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати)	10%
2.	Тематични дискусии в часовете	10%
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Присъствие в час	
6.	Тестова проверка	10%
7.	Решаване на казуси	
8.		
9.		
10.	Изпит	70%

Анотация на учебната дисциплина:

За „византологията“, „византинистиката“ или „византийските изследвания“ може определено да се твърди, че са вече повече от век и половина една „класическа“ дисциплина във всички уважаващи себе си висши учебни заведения с хуманитарна насоченост по света.

Тази дисциплина хвърля мост между античната история и западноевропейското средновековие – в случая с конкретната специалност – със заниманията по средновековна балканска история. Макар и в специалност с определено филологическа и литературоведска насоченост, дисциплината „История на Византия“ е безспорно на точното си място. В никакъв случай не могат да бъдат проследени, анализирани или разбрани многопосочните исторически, религиозни, етнокултурни, урбанистични процеси, протекли в източното Средиземноморие (а и не само), без да се изучи дори най-общо спецификата на хронологичния отрязък условно между 330 г. и 1453 г. В противен случай не биха могли да бъдат осветлени историите на средновековна България, Сърбия, Влашко, Далмация, Южна Италия или Венецианската република.

В този смисъл дисциплината „История на Византия“ заема подобаващото ѝ се място в полето на средновековните балканистични изследвания с потенциала си да обясни много иначе странни процеси, протекли по нашите земи.

Предварителни изисквания:

Студентите балканисти, макар и още в I курс, е нужно да имат изградени основните навици за по-задълбочено методично научно дирене в конкретна научна историческа ниша. Въпреки наличието вече на един стандарт от преводни класически изследвания по византинистика, препоръчително е базово боравене най-вече с английски език. Допълнително предимство е и владенето на немски, френски и/или руски. На студентите, завършили НГДЕК, се поставят и допълнителни казуси за решаване.

Очаквани резултати:

Усвояване на определен обем знания в областта на късната римска и ранновизантийска история, както и същинската средновековна византийска история. От студентите се очаква да излязат извън рамките на сухата историческа материя в процеса на засягане и на теми от средновековната културна история, църковната история или западноевропейското средновековие. Очаква се осмисляне и систематизация на обемен корпус от конкретна историческа информация и разнородни паметници в плоскостта на целокупния късноантичен и ранносредновековен свят на *Средиземноморието* и частност на *Балканите*. В процеса на обучението е обусловено трайно вникване в конкретната историческа логика в полето на византийската политическата история, църковната история и църковната география, в късноантичния и ранносредновековен средиземноморски урбанизъм и пр.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Увод в историята на <i>Източната римска империя (Византия)</i> . Как Йеронимус Волф през XVI в. въвежда наименованието „Византия“. Теории за периодизацията на византийската история	2 часа
2	Драматичните промени в империята през III в. Император <i>Диоклециан</i> и първите реформи (Тетрархията). IV в. – столетието на „победилата“ религия. Сердикийски (311 г.) и Милански (Медиолански) едикт от 313 г.	2 часа
3	Кой е бил <i>Константин Велики</i> (273/4-337 г.)? Християнска строителна активност на император Константин. Десетилетията след Константин Велики	2 часа
4.	<i>Юлиан „Отстъпник“</i> (332-360-363г.). Десетилетията след Юлиан „Апостат“. Императорите <i>Йовиан, Валентиниан, Валент, Грациан</i> . Император <i>Теодосий I (Велики)</i> и <i>Теодосий II</i> . Кодексът на Теодосий	2 часа
5.	Метрополиите на Изтока (Константинопол, Александрия и Антиохия). От „ <i>Теодосиевците</i> “ (379-450) до <i>Юстиниан I /Велики/</i> (527-565). Патриаршиите на Изтока; Вселенски събори	2 часа
6.	Старият свят (Империята) и варварите през IV-Vв. Хуни, вестготи, остготи. Блясъкът на Юстинианова Византия от VI в. Външна политика: войните с вандалите и готите; заплахата от Изток. Защитата на империята - укрепления и пътища. Строителна дейност; храмово строителство; строежите в надпревара с папството <i>Justiniana Prima</i> (т.нар. <i>Caričin grad</i>)	2 часа
7.	Законотворческа дейност на император <i>Юстиниан</i> („Кодексът на Юстиниан“). Религиозна политика на Юстиниан. Наследниците на император Юстиниан	2 часа

	Велики	
8.	Ираклиевата династия и краят на римската империя (610-717 г.). Император <i>Ираклий</i> (610-641 г.). Характеристика на столетието: залезът на Персия; установяване на славяните на Балканите; основаване на българската държава; арабски нашествия	2 часа
9.	Византийската история между 717 - 1081 г. Създаване на темите и милитаризиране на империята. Цялостна трансформация на империята. <i>Иконоборството</i> (717 - 867 г.). Първи иконоборски период (730-787 г.); втори иконоборски период (814-842 г.)	2 часа
10.	<i>Исаврийската</i> династия (717-802 г.). <i>Аморейската</i> династия (820-867). Арабите и Византия. Българите, русите и Византия	2 часа
11.	<i>Македонската</i> династия и апогейт на империята (867-1056 г.). Арабите на Изток и на Запад; българската държава и дунавската граница; <i>Великата схизма</i> на църквите от 1054 г. “Македонската епоха“ - страница от византийската история. Залезът на „Македонската династия“	2 часа
12.	Византийската история между 1081-1204 г. Династиите на Комнините и Ангелите. Династията на <i>Комнините</i> (1081-1185 г.). Изтокът и Балканите; Западът: венецианците и норманите; първите Кръстоносни походи	2 часа
13.	Династията на <i>Ангелите</i> (1185-1204 г.) <i>IV^{ти} Кръстоносен поход</i> от 1202-1204 г. Кръстоносни „държави“ (в Леванта и на Балканите)	2 часа
14.	Византийската история между 1261-1453 г. <i>Палеолозите</i> и гибелта на Византийската империя (1453 г.). Столицата и провинцията; османските турци; сърбите; Краят на „ <i>Империята на Проливите</i> “	2 часа
15.	Възникване и възход на <i>Османската империя</i> . Началото и възходът (завземането на Анатолия). Начало на завоюването на Балканите (1352 - 1402 г.)	2 часа

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Примерният конспект за изпита следва темите и подтемите от представеното по-горе учебно съдържание

Библиография

Публикации на водещия курс от последните пет години (монографии):

2023 г. – Р. Бояджиев. *Между Danubius, Timacus и Sebrus. Късноантични Дунавски лимесни укрепления и селищни структури между р. Тимок и р. Цибрица (III - VI в.).* София (Университетско издателство "Св. Климент Охридски"), 2023, 231 с. (ISBN 978-954-07-5789-6)

2022 г. – Р. Бояджиев. *Изгубената Africa Sacra. Късноантичната християнска Северна Африка IV-VI в. Западните провинции Africa Proconsularis, Numidia, Byzacena и Mauretania: християнски урбанизъм, епископи и "светли" жени. Prosopographia feminarum christianarum, Pars II /Africa, Saec. IV-VII/ - Второ разширено издание.* София (Парадигма), 2022, 511 с. (ISBN 978-954-326-482-7)

2020 г. – Р. Бояджиев. *Св. Йероним и св. Августин - знакови фигури в късноантичната латинска църковна история: Просопографски портрети и писма до /и за/ жени.* София (Парадигма), 2020, 175 с. (ISBN 978-954-326-421-6)

2020 г. – Р. Бояджиев. *Късноантични градски центрове по долините на реките Стримон, Нестос и средното течение на Аксиос /Югозападните български земи и близките трансгранични територии/.* София, 2020 (Университетско издателство "Св. Климент Охридски"), 207 стр. (ISBN 978-954-07-5011-8)

2020 г. – Р. Бояджиев. *От залеза на Късната Античност към „подстъпите“ на Средновековието: Висши духовници и кореспонденцията им с християнки през V - VI в.* София, Издателство „Парадигма“, 2020, 132 с. (ISBN 978-954-326-427-8)

Основна:

Острогорски, Г. *История на византийската държава.* София, 1998

Дюканж, Ш. *Византийска история. История на империята на Константинопол.* София, 1992.

Тъпкова-Займова, В., Димитров, Д.; Пл. Павлов. *Византия и византийският свят.* София, 2011

Бакалов, Г. *Византия. Лекционен курс.* София, 2006

Ангелов, Д. *Византия. Политическа история.* София, 1994

Божилков, Ив. *Византийският свят.* София, 2008

Хунгер, Х. *Империя на ново средище. Християнският дух на византийската култура.* София, 2000

Браун, П. *Светът на късната античност /150 - 750 г. сл. Хр./* София, 1999 /Brown, Peter. *The World of Late Antiquity AD 150 - 750.* London, 1971, 1997/

Гримал, П. *Римската цивилизация.* София, 1998 /Grimal, Pierre. *La Civilisation romaine.* Paris, 1960/

Машкин, Н. А. *История на древен Рим.* София, 1950

Попов, Д. *Древен Рим /История и култура/.* София, 2002

Карпантје, Ж.; Фр. Льобрен (Ред.). *История на Средиземноморието.* София, 2001 /Histoire de la Méditerranée. Paris, 1998/

Рънсман, С. *Падането на Константинопол.* София, 1984

Райс, Д. Т. *Византийци. Наследници Рима*. Москва, 2009

Cameron, A. *The Mediterranean World in Late Antiquity /AD 395 – 600/*. London, 1993

Gibbon, Ed. *The Decline and Fall of the Roman Empire* (28 selected Chapters), /Wordsworth Classics of World Literature/. Hertfordshire, 1998 (съкратено и адаптирано издание на многотомния оригинал от 1883 г.)

Demandt, Al. *Die Spätantike. Römische Geschichte von Diocletian bis Justinian 284 – 565 n. Chr.* /Handbuch der Altertumswissenschaft, Abt. III, Teil 6/. München 1989; ²2007

Jones, A. H. M. *The Later Roman Empire, 284-602. A Social Economic and Administrative Survey*, Vol. I, II, III, Maps. Oxford, 1964

Jones, A. H. M. *The Decline of the Ancient World*. London, 1966

Koder, J. *Der Lebensraum der Byzantiner*. Darmstadt, 1984

Runciman, St. *Byzantine. Style and Civilization*. London, 1975, 1990

Beck, H.-G. *Das byzantinische Jahrtausend*. München, 1978, 1982

Schreiner, P. *Byzanz 565-1453* [Oldenbourg Grundriß der Geschichte, 22]. München, 2011

The Oxford Dictionary of Byzantium (Ed. Al. Kazhdan), 3 Vols. Oxford Univ. Press, 1991 (Online Version, 2005)

Philippides, M.; W. Hanak. *The Siege and the Fall of Constantinople in 1453. Historiography, Topography, and Military Studies*. Ashgate, 2011

Допълнителна:

Иванов, С. *В търсене на Константинопол. Пътеводител по византийски Истанбул и околностите*. София, 2014

Караянопулос, Й. Е. *Политическата теория на византийците*. София, 1992 (по-специално: 3. Римската идея, с. 16 и сл.)

Тъпкова – Заимова, В.; Р. Пенджекова. *Византия през погледа на съвременниците ѝ*. Пловдив, 2002

Момзен, Т. *Римска история*. София, 1999

Велков, В. *Градът в Тракия и Дакия през късната античност (IV – VI в.). Проучвания и материали*. София, 1959

Никол, Д.; Дж. Халдън, Ст. Търнбъл. *Падането на Константинопол. Установяване на османско владичество във Византия*. В. Търново, 2012

Иванов, Р. *Римска Мизия*. Пловдив, 2008

Прокопий. *Тайната история*. София, 1983

Жофроа дьо Вилардуен. *Завладяването на Константинопол*. София, 1985

Рамон Мунтанер. *Хроника*. София, 1994

Шене, Ж.-Кл.; Б. Флизен. *Византия. История и цивилизация*. Београд, 2010 /J.-C. Cheynet; V. Flusin. *Histoire de Byzance. La civilisation byzantine*. Presses Universitaires de France/

Collins, R. *Early Medieval Europe 300 - 1000*. London, 1991

Brandt, H. *Das Ende der Antike. Geschichte des spätrömischen Reiches*. München, 2001

Esler, Ph. (Ed.). *The Early Christian World*, Vol. I, II. London / N.Y., 2000

Gourdouba M.; L. Pietilä-Castrén; E. Tikkala (Eds.). *The Eastern Mediterranean in the Late Antique and Early Byzantine Periods* [Papers and Monographs of the Finnish Institute at Athens, 9]. Helsinki, Suomen Ateenan-instituutin säätiö, 2004

Macrides, R. (Ed.) *Travel in the Byzantine World* (Papers from the Thirty-Fourth Spring Symposium of Byzantine Studies, Birmingham, April 2000) [Publications of the Society for the Promotion of Byzantine Studies, 10]. Aldershot, 2002

Ahrweiler, H el. *Byzance et la mer. La marine de guerre, la politique et les institutions maritimes de Byzance aux VIIe-XVe si cles*. Paris, 1966

Rabold, Br.; E. Schallmayer; A. Thiel (Hrsg.). *Der Limes. Die Deutsche Limes-Strasse von Rhein bis zur Donau*. Stuttgart, 2000

Hammond, M. *The City in the Ancient World* [Harvard Studies in Urban History]. Cambridge /Mass./, 1972 (по-подробно гл. XXI: The Late Roman Empire: Withering of the City-State, с. 303 и сл.)

Ellis, L; F. Kidner (Eds.). *Travel, Communication and Geography in Late Antiquity, Sacred and Profane*. Aldershot, 2004

The Princeton Encyclopedia of Classical Sites (Ed. R. Stillwell). Princeton (New Jersey), 1976

Дата: 5.06.2024 г.

Съставил: проф. д-р Румен
Бояджиев

Приета с протокол №6 от ФС на ФСФ от 11.06.2024 г.